

Azerbaycan'da Bir Atışma Türü: *Meyhane*

Erdal Karaman*

Meyhane, Azerbaycan sözlü halk edebiyatının en eski türlerinden birisidir. Azerbaycan dilinin izahlı lügatinde bu nazım türünün tanımı çok kısa ve net olarak şöyle yapılmaktadır: "Düşünmeden, irticalen söylenen güldürücü küçük şiirlerdir."¹

Önceleri, Bakü ve çevresindeki köylerde söylenen meyhane, daha sonra Azerbaycan'ın tamamına kısmen de Güney Azerbaycan'a kadar yayılmıştır. Meyhaneler aruz ve hece ölçüsüyle söylenmektedir. İrticalen söylenen meyhaneleri bazı aydınlar "şiir, edebi söz mucizesi" olarak tanımlamaktadır. Her iki tarzda söylenen meyhanelerde, hikmetli sözler ön plana çıkar, söylenen dönemdeki bazı uygun olmayan durumlar tenkit edilir. Diğer taraftan meyhanelerde dinleyenlere nasihat da verilir.²

Meyhanenin bir özelliği de musiki ile söyleniyor olmasıdır. İki ya daha fazla sanatçı tarafından söylenen meyhane, şekil ve yapı özellikleri yönüyle mani, koşma ve diğer halk edebiyatı şekillerine benzese de meyhane kendisine has bir türdür. Meyhaneye farklılık kazandıran amillerden birisi de musiki aletinin sözle birlikte güzel bir ritim oluşturmasıdır.

Her devrin kendisine has bir meyhanesi vardır. Bu yönüyle meyhane zamanın nabzını tutan, zamanın şekillenmesinde önemli rol oynayan insanların özelliklerini aksettirmiştir. Diğer taraftan meyhaneler, her dönemde folklorla bağlı kalmış, devamlı halkın arzu ve isteklerini dile getirmiş, söylendiği dönemin tezatlıklarını, yetersizliklerini ortaya koymuştur.³

Hüseynkulu Sarabski'nin "Köhne Bakü" kitabında Azerbaycan düğünleri hakkında bilgi verirken meyhanelerin düğünlerde de söylendiğine dikkat çekmektedir:

---

* Dr. Erdal Karaman

Qafqaz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bakü, Azerbaycan.
erdalkaraman@yahoo.com

¹ *Azerbaycan Dilinin İzahlı Lügati*, C. 2, Bakı 1999, s. 240.

² Rehime İmamaliyev, Tevekkül Selimov, *Abşeron Meyhaneleri*, Bakı 1993, s. 4.

³ Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 4.

“Düğün sahipleri, yakınları veya damadın dostları şair tabiatlı şahısları meclisin ortasına getirirler. Eline de bir kaval verirler. Bazen kavalı başka birisi çalar. Bu tür törenlerde insanların ortasına getirilen insanlar en az iki kişi olurdu. Bu şahısların birbirleriyle atışmaları istenir. Onların sözlerinden nakarat kısmı mutlaka koro şeklinde söylenirdi.”⁴

Meyhane, XX. yüzyılda birkaç kez yasaklanmıştır. Yasaklandığı dönemde özellikle de basında ve yayında ilgi görmemiştir. Meyhanenin icra edildiği yerler, daha çok, düğün törenleri olmuştur. Düğün törenlerinde irticalen söylenen şiirlerin tamamının yüksek kalitede olması beklenemez. Eliğa Vahit, Mirza Ebdülhalik, Yusuf ve Haşim Bey Sadık’ın söylediği sanat düzeyi yüksek meyhanelerin yanında, sanat yönünden zayıf olan meyhanelerin de söylendiği görülmektedir.⁵

Meyhanenin Gelişme Safhaları

Meyhanelerin Azerbaycan’daki gelişimine bakıldığında dönemlere göre farklılık arz ettiği görülmektedir. 1920’li yıllarda, Nisan inkılâbından sonra özellikle ideolojinin yayılması ve benimsenmesi için bu türden de istifade edilmiştir. Bu dönemde meyhane çok yaygın olarak Azerbaycan sanatında boy göstermiştir. Bu dönemde edebi eserlerde ve sahnelerde de sık sık meyhanelere yer verilir.⁶ Daha sonra Sovyetler Birliği döneminde sistemi eleştiren meyhaneler dikkat çeker. Bu dönemde meyhane denilince ilk akla gelen isim Eliğa Vehit’tir. Sözü edilen dönemde Vahit, dönemin adaletsizliklerini, memurların yolsuzluklarını ve sistemin çarpıklıklarını dile getiren meyhaneler söyler. Bahsedilen meyhanelerde insanları düşünmeye sevk eden, insanlara hakikati gösteren meselelere temas edilmez. Günümüzdeki meyhaneler ise daha çok tahrik içerikli, argo sözlerin sıkça kullanıldığı, tahkire çok yer veren bir tür haline gelmiştir.⁷

1920’li yıllarda meyhane, ideolojinin hizmetine sunulmuştur. 1941–1945 yılları, ikinci dünya savaşının Sovyetlerde, dolayısıyla Azerbaycan’da birçok ailenin evlatlarını cepheye gönderdiği, Azerbaycan’da söylenen şekliyle cepheden “kara kağız”ların peşi sıra geldiği bir dönemdir. O yıllarda meyhane, Azerbaycan halkının sırlarını, acısını dile getirir, halka moral verir, halkın ümidini artırır. Bu döneme, özellikle de, Aliğa Vahit’in askerlere ve halka moral vermek için söylediği meyhaneler damgasını vurur.

⁴ *Edebiyat ve İncesanat Gazetesi*, 25 Şubat 1983.

⁵ Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 40.

⁶ *age.*, s. 3.

⁷ *Halk Cephesi Gazeti*, 16 Mayıs 2009.

Azerbaycan, 1990'lı yıllarda bağımsızlığını kazanır. Bu süreçle birlikte Azerbaycan'da her alanda köklü değişimler gerçekleşir. Sözü edilen dönemde meyhane de kendisine has bir çizgide devam eder. Televizyon kanallarında meyhane sanatçıları boy göstermeye başlar. Meyhane yarışları düzenlenir. Bu alanda stat kabul edilen şahıslar şenliklere davet edilir, meyhanelerin derlendiği kitaplar yayımlanır, her şeyden önemlisi, meyhane üzerine çalışmalar yapılır. Her ne kadar günümüzde yeteri kadar eser olmasa da bu sahada yapılan araştırmalar her geçen gün artmaktadır.⁸

Her dönemde meyhane vasıtasıyla halkın sıkıntıları dile getirilmiş, dönemin sosyal ve siyasi olayları ele alınmıştır.

Meyhane eşitleri

Meyhaneler, yapı ve kuruluş bakımından farklılık göstermektedir:

a. Kafiyeli Meyhaneler:

Kafiyeli meyhaneler şarkılara benzemektedir. şarkılardan farkı olarak meyhaneler, kafiye ile başlar. Kafiyeli meyhaneler diğer meyhanelere göre musiki yönü ağır basmaktadır. İlk beyit aslında meyhanenin şerhi konumundadır.

Ana kalbi ayna gibi temizdir,

Aydın bir semadı, mavi denizdi.

Adın şeref idi, hatırın azizdi.

Bu mısradan sonra gelen mısra geçiş özelliği taşımaktadır:

Aziz mihriban olmuşsun, ana,

Candan aziz canı olmuşsun, ana

Derdime derman olmuşsun, ana.

b. Redifli meyhaneler:

Bu tür meyhanelerin musikili söylenişleri şarkılara benzemektedir:

Geldi bahar bayramı nevrz günü,

Ferahlanır el hamı nevrz günü.

⁸ Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 3.

Nevruz gelmiş, güller açıp çemende,

Kırlangıçlar deste deste ötende

Bir taze ruh gezer şehirde-köyde,

Değiştirir eyyamı nevruz günü.

Redifli meyhanelerin şekillenmesinde, musiki türü olarak ortaya çıkmasında halk şarkıları önemli rol oynamıştır.

c. Beyit şeklinde söylenen meyhaneler:

Bu tür diğerlerinden farklıdır. Adından da anlaşılacağı gibi beyit şeklindedir.

Ahval tutmak yahşidir-

Ger, gıyabi olmasa.

Eğer vaktin bizimle,

Hak hesabı olmasa.

Neye gerek o sorgu,

Dil cevabı olmasa

d. Kafiyesiz meyhaneler: Bu tür meyhaneler serbest söylenmiştir.⁹

e. Aruzla söylenen meyhaneler: Bazı meyhaneler de aruz vezniyle söylenmiştir.

Diğer Türlerle Olan Benzerlikleri

Âşıkların atışmalarıyla meyhaneler, irticalı şiir söyleme becerisi, hazırcevaplık ve akıcılık gibi yönlerden birbirine benzemektedir. Meyhanede sazın yerini kaval ve parmak çitlatma alır. Sazın bu türde kullanılmaması, söyleyene düşünmek için fırsat vermediği için, şiirler mükemmelliğini kaybeder.¹⁰

Şair Musa Yakup, meyhaneyi halk edebiyatının bir türü olarak görür. Her ne kadar halk edebiyatının bir kolu olsa da gereğinden fazla reklâmının yapılmasını, endazesinden çıkarılmasını doğru bulmaz. Meyhane ile şiir arasındaki münasebetleri şu sözleriyle dile

⁹ Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 25.

¹⁰ Marife Hacıyeva, Celal Tarakçı, Şahin Köktürk, *Azerbaycan Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Samsun 1995, s. 139.

getirir: Gerçek şiirin unutulup bunun yerini meyhanenin alması insanı rahatsız ediyor. Meyhanecilerin çoğu kendisini şair olarak görüyor. Bu yanlışın önü alınmalıdır. Bir dönemde, Azerbaycan’da herkese muallim denilirdi. Bu güzel kelime böylece değerini yitirdi. Şimdi de meyhane söyleyenlere şair demeye başladılar. Şair kelimesinin itibarını zedelediler. Şairin işi başka, meyhanecinin işi başkadır. Şairle meyhaneci arasında dağlar kadar fark vardır. Meyhaneye karşı değilim. Ama her şeyin kendisine göre bir yeri vardır. Meyhanede güzel, sanatsal ifade bulmak çok zordur. Bu tür söz oyunundan başka bir şey değildir.¹¹

Azerbaycan Kùltür ve Sanatında Meyhanenin Yeri:

a. Azerbaycan Tiyatrolarında Meyhane

Azerbaycan tiyatrosunda meyhaneden istifade edildiği görülmektedir. Halkı tiyatroya çekmek, halkın sanata olan ilgisini artırmak amacıyla meyhane sahneye taşınmıştır. Yirminci yüzyılın başlarında tiyatroya giren meyhane, 1921 yılında “Tenkit Tebliğ” sahnesini meyhanelerin süslediği görülmektedir. 1921 yılında sözü edilen sahnede Mirzağa Aliyev ve Hacığa Abasov meyhaneler söylerler:

Mirzağa

Möhtekirler¹² and içibler kitaba,

Şeherimizi eylesinler harabe,

Men bele vicdana bakıp ağlarım,

Meslek-i insana bakıp ağlarım.

Hacığa

Bir tutaydım kommunhozun kolundan,

Aparaydım Çemberekend yolundan,

Gezdireydim sağından, solundan,

Orda biyabana bakıp ağlarım,

Evleri virana bakıp ağlarım.¹³

¹¹ Selçuk, <http://xalqcebhesi.az/news.php?id=6672> (3.07.2009)

¹² *Möhtekir*: “Karaborsacı”

¹³ H. Abasov, *Hatıralarım*, Bakı 1968, s. 166.

1940’lı yıllarda Azerbaycan sanatında yeni bir dönem başlar. Sözü edilen yıllarda Azerbaycan tiyatrosunda önemli şahsiyetler vardır. O yıllarda meyhane ustası Eliğa Vahit’in eserleri daha da güzelleşir. Bu dönemde musikili tiyatrolarda meyhane yerini alır. Musikili tiyatrolarda özellikle koro ve düetlerde meyhane faydalanılmıştır:

Kerim

*Deyirsen ki, kızı vererek Murat’a,
Sen yahşi ol, men pis olum arada.
Sonra güliüp demezsen ki, aldattım,
Çekilmerem öz fikrimden bir addım.*

Nise

*Bir kızım var bu ellerin gözeli,
Deymemiştir eline yâd eli,*

Kerim

*Deyirsen ki, kızı vererek Murat’a,
Sen yahşi ol men pis olum arada.¹⁴*

b. Azerbaycan Filmlerinde Meyhane

Birçok Azerbaycan filminde meyhane yer verilmiştir. 1950’li yıllarda çekilen “Bahtiyar” filminde Gülbadem ile Gülcahan’ın “deyişme”leri dikkat çekmektedir:

*Ne ses-küydür¹⁵ bugün sizde Gülbadem,
Toydu bizim evimizde, Gülcahan.
Oğlun Ahmet toy eyleyir, Gülbadem?
Yok, canım, dedem, evlenir, Gülcahan.¹⁶*

Azerbaycan filmlerinde meyhane;

1. Azerbaycan’da drama sanatının gelişmesinde rol oynayan bir tür olması, (“Gazelhan” filminde olduğu gibi)

¹⁴ Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 43.

¹⁵ *Ses-küy*: “Gürültü”

¹⁶ Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 65.

2. Abşeronu has bir tür olarak İerişehrin, Bak köylerinin özelliklerini yansıtan bir sanat olması, (“Bizim Cebiş Mellim”, “Fransız”, “Yuhu” filmlerinde olduğu gibi)

3. Meyhanenin eski adet ve anelerin tasvir edilmesinde filmlerde bir araç olarak kullanılması (“Yeddi OĞul İsterem”, “Deli Kr”, “Nesimi” filmlerinde olduğu gibi.) gibi hususiyetlerle temayüz etmiştir.

“Bizim Cebiş” filminde senaryo yazarı savaştan nceki Bak’nn tasvirini yapar, Bak’y anlatmak için meyhaneden istifade eder. Burada meyhane modern şehir sanatı olarak gösterilir.

“Fransız” filmine meyhane ustası AĞaselim ıldak davet edilir. Bu filmde meyhane komik bir tür olarak tasvir edilir. Bu filmde, aynı zamanda, meyhanenin söyleniş tarzı, tesiri hakkında bilgi verilir, meyhanenin milli hususiyetleri yansıtan bir tür olduğu vurgulanır.

“Yuhu” filmi 2003 yılında ekranlarda görülür. Bu filmde, meyhane aracılığıyla Bak köylerinde tembel tembel oturan gençler anlatılır.

“Regipler” filminde Abşeron’da sahillerde işsiz gezen gençler meyhanenin konusu olur. Gençler, meyhane aracılığıyla tasvir edilir.

“Yedi OĞul İsterem” filminde de Heyyam Mirzezade “Kosa kosa” oyununda meyhaneden faydalanır.

“Deli Kr” filminde dervişlerin dünyadan elini eteğini çekmelerine değinilir, dervişlerin felsefesi, dünyaya bakışları tenkit edilir.

“Gazelhan” filminde meyhaneden müzik yönüyle istifade edilir.

“Nesimi” filminde de sofiler kaval eşliğinde meyhane söylerler.¹⁷

Günümüzde Meyhane

Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra meyhaneler tekrar popüler hle gelir. Televizyonlarda meyhane yarışları düzenlenir. Bu alanda stat kabul edilen şahıslar şenliklere davet edilir, meyhanelerin derlendiği kitaplar yayınlanır, meyhane üzerine araştırmalar

---

¹⁷ *age.*, s. 66-79.

yapılmaya başlanır. Her ne kadar günümüzde meyhane ile ilgili yeteri kadar eser olmasa da bu sahada yapılan araştırmalarda her geçen gün artış kaydedilmektedir.¹⁸

Önceleri daha çok düğünlerde, eğlence merkezlerinde söylenen meyhane kitle iletişim araçlarının geliştiği günümüzde televizyonlarda da yer almaya başlamıştır. Son zamanlarda televizyon kanallarında meyhane yarışmaları düzenlenmektedir. İddialı meyhane ustaları maharetlerini televizyon ekranlarında göstermekte, kendilerini meyhane söylemede mahir olduklarını ispat etmeye çalışmaktadırlar.

Ele Alınan Konular

Meyhanelerde ele alınan konular dönemin sosyal, siyasi olaylarına göre değişiklik arz ettiğini belirtilmiştir. Bazı meyhanelerde savaşa sebep olan insanlar taşlanırken, bazılarında da dönemin siyasi olayları bu türün konusu olabilmektedir.

Meyhane ustaları sadece Azerbaycan’da yaşanan siyasi hadiseleri ele almamışlardır. Onların atışmalarında, Azerbaycan’da söylenen şekliyle “deyiş”lerinde Türkiye’ye de yer verilmiştir. Anadolu halkının istiklal uğruna ölüm kalım mücadelesi verdiği yıllarda Azerbaycan halkının bu mücadeleye bigane kalmadığı görölmektedir. Türk halkına yardım eli uzatan Azerbaycan’ın sözü edilen dönemde meyhaneleriyle de mücadelemize destek verdiği, o dönemde söylenen meyhanelerde ortaya çıkmaktadır. Eliağa Vahit’in meyhanelerinde, Türkiye’nin çok yakından takip edildiği, Türkiye’deki bağımsızlık mücadelesinin takdirle karşılandığı görölmektedir. 1922 yılında “Tenkit Tebliğ” tiyatrosu sahnelerinde söylenen meyhane “Vahit ile Bağır” Türkiye hakkındaki düşüncelerini dile getirirler:

Vahit

O kesler ki düşmüştü bed hayale,

Fikri buydu darbe vursun Kemal’e.

Yetmedi maksada, düştü melale,

Hali perişan görünür, çeşmide

Bağır

Kostantin¹⁹ buydu fikri, hayali,

---

¹⁸ *age.*, s. 3.

*Sofiya’da yıksın yere hilali,
Şir²⁰ görüp o Mustafa Kemal’i,
Hof heresan²¹ görünür çeşmide*

Vahit

*Grekler de etmiştiler ham hayal,
Fikirleri buydu: Yıksın Kemal,
Akıbet oldu özleri payimal,
İndi peşiman görünür çeşmide.*

Bağır

*İngilizler koydu onları kire,
Yüz elli bin kırıldı birden bire,
Kaçıp saktular özlerini İzmir’e,
Tamamı nalân görünür çeşmide.*

Vahit

*İsmet Paşa durup merdu merdana,
Yunanlılara karşı çıkıp meydana,
Düşmanların bağrın dönderip kana,
Harpte aslan görünür çeşmide.*

Bağır

*Düşmanları bağrını kan ederler,
Antantaya güçlerin bildirerler,
Çenk ederler, ederler, öldürerler,
Bütün canfeşan görünür çeşmide.²²*

---

¹⁹ *Kostantin*: “Yunan kralı”

²⁰ *Şir*: “Aslan”

²¹ *Hof heresan*: “Korkmak”

²² Balasadık, *Meyhaneler*, Bakı 1993, s. 210.

II. Dünya Savaşı insanlık tarihi açısından en büyük felaketlerdendir. Milyonarca insanın can verdiği, milyonlarcasının da yaralandığı bu savaştan Azerbaycan da payını almıştır. Sovyetler Birliğinde yer alan Azerbaycan bu savaşta binlerce gencini kurban verir. Birçok aile cepheye bir ya da daha fazla gencini gönderir, bu savaştan birçoğu geri dönemezken, birçoğundan da hala haber yoktur. Savaşta canını kaybedenler için Azerbaycan’da yakınlarını cepheye gönderenlerin duymak istemedikleri bir terim vardır: “Kara kağız” “Kara Kağız” cephede ölenlerin yakınlarına devletin resmi olarak yazdıkları ölüm haberini veren belgedir. Bu dönemde “kara kağız”ların gelmesine sebep olan en önde gelen şahıslardan, savaşın müsebbiplerinden birisi de Hitler’dir. Sözü edilen dönemde Ağaselim Selimov Hitlere olan kızgınlığını dile getirirler:

Hitlere

*Onlarda bıçaktır, bizde balta,
Fıstırık, hengâme hele daldadır.
Hitler dedi: Kıştı, yazı,
Ele gelip alacağız Kafkas’ı,
On altı bin zabıt yitirdi azı,
İndi deyir, teksirler²³ generaldedir,
Fıstırık, hengâme hele daldadır.
Hitlerin ordusu benzerdi dağa,
Heç yerde yer yoktu ele alçağa.
İndi isteyir Berlin’e kaçmağı,
Tutsak onun işi tribunaldadır,²⁴
Fıstırık, hengame hele daldadır.
Kızıl ordu giren gibi meydana,
Gösterdi öz kuvvesini almana,
Hitleri de getirmişti heyecana,
Askerler her gün kalmakaldadır.²⁵
Fıstırık, hengame hele daldadır.
Hitler bedbaht göremmedi uzağı,
Günden güne tez azaldı dayağı,
Mehdi sançtı sancağı Reyhstağa,*

²³ *Teksir*: “Hata”

²⁴ *Tribunal*: “Askerî suçlara bakan mahkeme”

²⁵ *Kalmakal*: “Kargaşa”

*İşleri çok çeren peren²⁶ haldedir,
Fıstırık, hengame hele daldadır.
Milyonlarla yitirdik insanları,
Heç cür yumak olmaz nahak kanları,
Ahır kovup kaçırdık Almanları,
Müller, Himler her ikisi patvaldadır²⁷
Fıstırık, hengame hele daldadır.²⁸*

Savaşın en şiddetli olduğu dönemlerde meyhanenin Azerbaycan halkının duygu ve düşüncelerine tercüman olmuştur. Aynı zamanda bu dönemdeki meyhane ustaları askerlere moral vermiş, zaferin çok yakın olduğu vurgulanmıştır:

*Faşistlerin burnun ecep²⁹ ovdular,
Koşunların³⁰ Moskova'dan kovdular,
Şahada³¹ on binler ile dondular,
Çıktı boşa niyeti Germanların,
Heç yok imiş geyreti Germanların.³²*

Bazı meyhanelerde tarihi, siyasi konular da ele alınmaktadır. Sovyetler Birliğinin dağılma sürecini hızlandıran siyasilerin sıklıkla kullandığı tarihi iki terimden, "Glasnost-Perestroyka"dan "perestroyka"nın da meyhane ustalarının gündeminde olduğu görülmektedir. Müseddig Memmedeli "Perestroyka" başlıklı meyhanesinde yeni düzende ortaya çıkan değişimi, yeniden yapılanmanın sonuçlarını kendisine has üslubuyla şu dizelerle anlatır:

*Perestroyka yeniden kurmadır,
Kim deyir ki o yeniden kırmadır?
Bu dünyayı birbirine vurmadır,
Belki bütün işçileri yormadır?
Candır, geldi cana perestroyka.
Ses saldı her yana perestroyka.
Perestroykadır açan yolları,
Ah, ne yaman değiştirdi pulları,³³*

²⁶ Çeren peren: "Boş sözler, lakırdı"

²⁷ Patval: "Bodrum"

²⁸ Rehime İmamaliyev, Tevekkül Selimov, *Abşeron Meyhaneleri*, Bakı 1993, s. 126.

²⁹ Eceb: "Çok iyi"

³⁰ Koşun: "Asker, ordu"

³¹ Şahita: "Don"

³² Aytaç Rahimova, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002, s. 43.

³³ Pul: "Para"

*Neçe defa pahalattı malları,
Bes necedir fehlerin halleri,
Her tarafta boş kaldı dükânlar,
Dükânlarda oynasır sıçanlar.*

*Dükânlarda düşüp yaman velvele,
Ele bil ki orda olup zelzele,
Elde tolon³⁴ halk düşübdür get gele,
Dükânlardan heç bir şey gelmez ele,
Her tarafta boş kalıp dükânlar,
Dükânlarda oynasır sıçanlar.*

*Bir deyen yoktur taksiler hardadır?
Otobüsler bes ne için dardadır?
Yoksa onlar borandadır, kardadır?
Candır geldi cana perestroyka,
Can verdi her yana perestroyka.³⁵*

Temsilcileri

Meyhane türünde eser veren şahsiyetlerden bazıları şunlardır: Eliğa Vahit (1895-1965), Memmedzade Beymemmed (1884-1942), Balasadık Aslanov (1929-), Yaver Abdulov (1932-), Oktay Kamal (1939-), Hüseyinov Ağahüseyin (1904-1965), Ağaselim Hüseyinov (1930-), Yaver Ahmedov (1940-), Hacıbaba Babayev (1943-), Memmedgulu Ehmedov (1950-), Tevekkül Şağanlı (1952-), Vidadi Guliyev (1955-), Elövset Şahbazov (1962-), Ebdülemi Eliyev (1963-), Eçin (1969-), Miryakup Ağayev (1970-)³⁶, Mirze Bağır, Atababa Hiçri, Beymemmed Şagani, Balagardaş Setteroğlu, Ağahüseyin, Mirze Cevat, Soltan Heçefov, Bebir Memmedzade, Mir Paşa, Elislam, Sabir Esedullayev, Memmedeli Müseddik, Edalet Abdullayev, Ağaselim Selimov, Yarmemmed Esedullayev, Rehimağa İmamaliyev, Remzi Nizami, Cemaleddin Cavadov, Azeri Kebir, Ağamirze Memmedov, Revan Tahir, Rasim Mirzayev, Meşedibaba Aydemirov vb.³⁷

³⁴ Tolon: "Fiş"

³⁵ Rehime İmamaliyev, Tevekkül Selimov, *Abşeron Meyhaneleri*, Bakı 1993, s. 86.

³⁶ Balasadık, *Meyhaneler*, Bakı 1993, s. 276-282.

³⁷ Rehime İmamaliyev, Tevekkül Selimov, *Abşeron Meyhaneleri*, Bakı 1993, s. 199.

Sonuç

Bakü ve çevresindeki köylerde doğan ve zamanla Azerbaycan’ın diğer şehirlerine de yayılan meyhane, belirli dönemlerde olduğu gibi günümüzde de halk tarafından ilgiyle takip edilen edebi türlerden birisidir. Konusunu halkın yaşadığı hadislerden alan meyhanede, Azerbaycan insanının olaylara bakış açısı, yaşam tarzı, bazen düşündürücü bazen de alaylı bir üslupla ele alınmaktadır. Meyhanenin en önemli özelliği irticalen söyleniyor olmasıdır. Bu durum, bazı sanat ve edebiyat eleştirmenleri tarafından “sanat yönünü zayıflatıyor” şeklinde yorumlar yapılsa da meyhane bu vasfıyla diğer nazım türlerinden ayrılmaktadır. Diğer taraftan meyhanenin ustası sayılan Eliğa Vahit gibi sanatçıların meyhanelerini vezinle söylemesi bu işin görüldüğü kadar kolay olmadığını göstermektedir.

Kaynaklar

Abasov, H., *Hatıralarım*, Bakı 1968.

Azerbaycan Dilinin İzahlı Lügeti, C. 2, Bakı 1999.

Balasadık, *Meyhaneler*, Bakı 1993.

Edebiyat ve İncesanat Gazetesi, 25 Şubat 1983.

Hacıyeva, Marife, Celal Tarakçı, Şahin Köktürk, *Azerbaycan Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Samsun 1995.

Halk Cephesi Gazeti, 16 Mayıs 2009.

İmamaliyev, Rehime, Tevekkül Selimov, *Abşeron Meyhaneleri*, Bakı 1993.

Rahimova, Aytaç, *Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı*, Bakı 2002.

Selçuk, <http://xalqcebhesei.az/news.php?id=6672> (3.07.2009)